

Speech extra VNG-ledenvergadering, Utrecht, vrijdag 24 mei 2024 (gesproken woord geldt)

Beste collega's, goed om jullie te zien!

En beste Mark, fijn dat je er bent en dank voor je woorden.

Je laat zien dat onze dringende oproep in Groningen - namens alle Nederlandse gemeenten - niet voor niets geweest is.

Ik weet dat er hier in de zaal veel respect leeft voor jouw inzet voor het land en voor de publieke zaak.

We kennen je inmiddels als onverstoort, altijd met het oog op de bal.

Op die manier probeer je steeds voor stabiliteit te zorgen en richting te houden.

En uit eigen ervaring zeg ik daarbij: hoe groot het meningsverschil ook is, de lijnen blijven altijd open.

Dat waardeer ik enorm.

Je woorden over de waarde van gemeenten als 'eerste overheid' zijn ons hier uit het hart gegrepen.

Het zal je niet verbazen.

Inderdaad, we hebben er als eerste overheid heel wat taken bij gekregen.

En de werkelijkheid daarvan is weerbarstig.

Dat ervaren wij elke dag.

En gelukkig zie jij dat ook.

Het is elke dag zoeken naar de juiste balans tussen taken en middelen en dat zullen we samen - met jou en de hele Rijksoverheid - moeten doen.

Die zoektocht kan soms botsen, maar kan (en moet) ook tot werkbaar resultaat leiden.

Alleen daarom is het belangrijk dat het portret van Thorbecke zal blijven hangen in het Torentje.

En als gemeenten zullen wij natuurlijk blijven investeren in de relatie tussen alle overheden.

Nogmaals, Mark, dank je wel.

Beste collega's,

Ik gebruikte net het woord 'weerbarstig'.

Een woord dat goed past bij wat we de laatste weken meemaken.

Er zit veel emotie in de samenleving en dat ervaren wij in onze gemeenten als eerste.

Het waren soms hele heftige weken: vol demonstraties en zelfs bezettingen.

Het piept en kraakt in de samenleving - en dat is echt niet alleen zo in studentensteden.

Hoog oplopende emoties en groeiend wantrouwen richting instituties, het is overal.

En dat is niet iets van vandaag of gisteren, maar de heftigheid van de laatste

maanden gaat niemand in de koude kleren zitten.

Het is nogal wat, als je onze politiemensen - die elke dag staan voor onze veiligheid - in bescherming moet nemen tegen de publieke opinie.

Dan voel je hoe de lokale overheid in de frontlinie staat.

Dat je als burgemeester of als College de klappen op moet vangen.

Wij doen ons werk uit een enorme betrokkenheid en liefde voor de samenleving.

En we zijn niet van suiker.

Ik ga er dus niet gebukt onder - en ik denk dat jullie dat ook niet doen.

Maar dit is wel onze dagelijkse, weerbarstige werkelijkheid.

En tegelijk kunnen we daarin elke dag het verschil maken voor onze mensen.

Want voor veel mensen in het land zijn wij 'van de gemeente' het eerste - en soms zelfs het enige - contact met de overheid.

Of het nu voor hun rijbewijs of paspoort is, voor problemen in de wijk of omdat het buurtteam voor je klaarstaat om je te helpen bij het opvoeden van je kinderen.

In al die relaties met mensen, maken we het verschil.

Als gemeenten zijn wij een onmisbare schakel in het herstellen van vertrouwen in instituties - en zeker in de overheid.

Natuurlijk is het wantrouwen groot, maar als gemeenten bouwen wij ook elke dag aan herstel van vertrouwen.

Wij staan met onze voeten in het bluswater.

En we merken ook dat het soms maar *nét* uit kan. En soms ook niet.

Maar in die dagelijkse contacten met mensen in de wijken krijgen we ook de waardering van mensen, als we hen een stapje verder hebben geholpen.

We doen het dus maar wel mooi, met z'n allen.

En ik ben blij dat het huidige Kabinet die boodschap heeft gehoord.

Want deze bewindspersonen hadden ook kunnen zeggen: regel het maar met onze opvolgers. Na ons de zondvloed.

Maar dat deden ze niet.

We hebben hard moeten knokken voor iets dat essentieel was voor ons.

Gelukkig is de gehate - en onterechte - opschalingskorting van tafel.

Maar zoals in elke stevige onderhandeling betalen we daar een prijs voor.

We voelen allemaal de korte, hevige pijn om van een fundamentele pijn af te komen.

Ik heb vaak de vraag gekregen of ik tevreden was met resultaat.

Want we hebben niet alles gekregen wat we wilden.

Dat is zo.

Maar ik ben ook lang genoeg bestuurder om te weten dat je zelden voor 100% je zin krijgt.

Dus stel ik mij ook de vraag: had er een beter onderhandelingsresultaat in gezeten?

In alle eerlijkheid zeg ik: nee.

Het Kabinet deed een flinke stap in onze richting, terwijl er in de Voorjaarsnota niet of nauwelijks financiële ruimte was voor andere dingen.
Maar wel voor ons.

Ik wil daarom hier ons team bedanken.

Want onderhandelen is een marathon.

Leonard, Mark, Saskia uit het bestuur, maar natuurlijk ook de ondersteuning vanuit de VNG. Dankzij jullie hulp staan we nu hier, met een resultaat dat er in beginsel (en dat zeg ik hier toch ook maar even) veel somberder uitzag.

Dank jullie wel.

Maar ik zeg er ook meteen iets bij: dit was stap 1.

Voor nu - en in deze situatie - hebben we het maximale bereikt.

Maar we zijn nog lang niet klaar.

Dit was een tussenstap, want er is echt meer nodig.

We zijn echt nog niet op het punt dat onze taken en middelen in balans zijn.

Nog lang niet zelfs.

En met die bril hebben we ook het hoofdlijnenakkoord nauwlettend gelezen.

Met een warm hart voor wat het voor onze inwoners betekent.

Met een scherp oog voor de waarden waarmee we er als gemeenten voor hen kunnen zijn. uitvoerbaarheid.

Maar ook met een kritisch oog op de uitvoerbaarheid van plannen.

We gaan in gesprek, want de hoofdlijnen moeten nog worden uitgewerkt.

Dat biedt dus ook kansen, maar over sommige delen zijn ook grote zorgen.

Een van de dingen waar ik persoonlijk grote buikpijn van heb – en ik ben hier niet de enige – zijn de asielpunten.

Met name het voornemen om de spreidingswet in te trekken zorgt voor onrust.

Laat een nieuwe bewindspersoon zich goed realiseren dat deze wet pas weg kan als de boel op orde is. Want gebeurt het daarvóór, dan de wordt de opvangcrisis alleen maar groter.

Mensen belanden op straat, met het weinige dat ze hebben - en met al hun problemen.

En dan zijn het tóch weer de gemeenten die f ondstreinende mensen van de straat moeten halen en opvang moeten bieden.

En die iets moeten met overlast.

We zullen dus stevig in onze schoenen moeten staan, in gesprek met een nieuw Kabinet.

We zullen dat constructief doen, maar we hebben ook iets te eisen voor onze inwoners.

Daarom ben ik blij dat in het Hoofdlijnenakkoord ook teksten staan uit onze eigen Bestaanszekerheidstop:

Het bevriezen van de afbouw van de dubbele heffingskortingen in de bijstand, het ingebonden budget te en een betere schuldhelpverlening...
Allemaal stappen in de goede richting.

Ook de Woontop heeft resultaat gehad.

Er is geld voor meer woningbouw, mét aandacht voor sociale woningbouw en huur. Maar tegelijk valt of staat álles met uitvoering: want het resultaat is zwaar afhankelijk van de juridische houdbaarheid van voorstellen rond water en bodem, drinkwater, natuur en stikstof.

Hierover is echt razendsnel duidelijkheid nodig.

Beste mensen,

We zullen er de komende jaren dus elke dag staan.

Omdat onze mensen op hun gemeente rekenen.

Voor hén zullen we constructief het gesprek met het Kabinet aangaan.

Met beide benen op de grond.

En met onze laarzen in het bluswater.

Maar we zullen ook steeds onze ondergrens bewaken: en die ondergrens is een waardige, betrouwbare, nabije gemeente.

Een gemeente die kan waarmaken wat haar inwoners elke dag nodig hebben.

Die elke dag bijdraagt aan het herstel van vertrouwen.

En die daarvoor altijd genoeg mensen en middelen heeft.

Wij gaan ervan uit dat een nieuw Kabinet dat ziet en voelt.

Maar we bereiden ons ook voor op een scenario waarin die steun er niet is.

Wanneer het nieuwe kabinet besluiten taken en middelen niet in balans te brengen.

We zullen niet schromen om te escaleren.

Daarover spraken we al eerder en daar werken we aan.

Er ligt nu een aanvalsplan klaar.

Op een extra ALV besluiten we daar dan met elkaar over.

Maar ik zie het ook als mijn plicht (en een aantal medebestuurders houden mij daar ook heel scherp in, Ton Heerts, waar zit je?) om daar ook al overheen te kijken. Want onze inwoners hebben er niets aan als wij alleen maar kiezen voor de rol van 'burgemeester in oorlogstijd' tegenover het Kabinet.

Onze mensen snakken naar oplossingen voor concrete, maatschappelijke problemen.

En dus zullen we - naast een aanvalsplan - ook onze defensie op orde maken.

We zien elkaar volgende maand weer in Alphen aan den Rijn, dan kom ik daarop terug bij u.

Kortom, *we will prepare for the worst.*

Maar tot die tijd, samen met u, *we will fight for the best.*